

Ważne dzieła polskiej grafiki

- [Ważne dzieła polskiej grafiki](#)

Ważne dzieła polskiej grafiki

Władysław Skoczylas, „Pochód zbójników” (z „Teki zbójnickiej”), 1919-1920, Muzeum Narodowe w Warszawie drzeworyt kolorowany, culture.pl, CC BY 3.0

Ważne daty

11 listopada 1918 roku – zakończenie pierwszej wojny światowej

1918 – w Poznaniu powstaje grupa grafików pod nazwą *Bunt*

I połowa XX wieku – działalność Jerzego Hulewicza, Stefana Szmaja, Stanisława Kubickiego, Władysława Skoczylasa

1951 – Maria Jarema wykonuje pierwszą monotypię, następnie tworzy obszerne cykle graficzne za pomocą technik mieszanych

II połowa XX wieku – dynamiczny rozwój grafiki projektowej, działalność polskiej szkoły plakatu

Scenariusz lekcji dla nauczyciela

Źródło: online skills, cc0.

I. Opanowanie zagadnień z zakresu języka i funkcji plastyki; podejmowanie działań twórczych, w których wykorzystane są wiadomości dotyczące formy i struktury dzieła. Uczeń:

1) wykazuje się znajomością dziedzin sztuk plastycznych: malarstwa, rzeźby, grafiki, architektury (łącznie z architekturą wnętrz), rysunku, scenografii, sztuki użytkowej dawnej i współczesnej (w tym rzemiosła artystycznego); rozumie funkcje tych dziedzin i charakteryzuje ich język; rozróżnia sposoby i style wypowiedzi w obrębie dyscyplin; zna współczesne formy wypowiedzi artystycznej, wymykające się tradycyjnym klasyfikacjom, jak: happening, performance, asamblaż; sztuka nowych mediów;

II. Doskonalenie umiejętności plastycznych – ekspresja twórcza przejawiająca się w działaniach indywidualnych i zespołowych. Uczeń:

6) stosuje różnorodne techniki plastyczne (proste techniki graficzne, rzeźbiarskie, malarskie, elementy obrazowania cyfrowego fotograficznego i z wykorzystaniem wybranych graficznych programów komputerowych);

III. Opanowanie podstawowych wiadomości z zakresu kultury plastycznej, jej narodowego i ogólnoludzkiego dziedzictwa kulturowego. Uczeń:

4) wymienia, rozpoznaje i charakteryzuje najważniejsze obiekty kultury wizualnej w Polsce, wskazuje ich twórców.

Nauczysz się

charakteryzować techniki grafiki artystycznej;

wskazywać elementarną wiedzę z zakresu historii kultury europejskiej;

omawiać elementarne pojęcia z zakresu historii kultury europejskiej;

formułować samodzielne, przejrzyste i logiczne wypowiedzi na temat prac wykonanych metodą grafiki warsztatowej – uwzględniając właściwą terminologię.

Ważne dzieła polskiej grafiki

Forma wypowiedzi artystycznej, która oparta jest na linii i jej zróżnicowanym charakterze, to nie tylko rysunek, ale także bardzo popularna w XX wieku, dziedzina grafiki. Polega ona na wykonywaniu dzieła na płaszczyźnie – papierze lub tkaninie. Pracę graficzną można powielać wielokrotnie, a proces ten nazywany jest **multiplikacją** i sprawia, że możemy

uzyskać kilka takich samych lub podobnych kopii jednego dzieła. Proces powstawania grafiki artystycznej jest zdecydowanie bardziej skomplikowany od wykonywania na papierze rysunku czy szkicu. Potrzebne są odpowiednie materiały do wykonania matrycy: rylce, dłuta, igły oraz odczynniki chemiczne i prasa drukarska. Graficzna multiplikacja, inaczej powielanie, w poprzednich wiekach miała zastosowanie użytkowe. Z wyrytych i utrwalonych w kamieniu (technika litografii) rysunków i tekstów, drukowano książki i ilustracje. W dobie cyfryzacji grafika warsztatowa pozostaje jedynie środkiem wyrazu artystów, a jej zastosowanie użytkowe nie jest opłacalne.

Aby uzyskać odbitkę graficzną, konieczne jest stworzenie matrycy. W zależności od rodzaju grafiki, jest ona wykonana z drewna (wtedy powstaje drzeworyt), linoleum (linoryt), blachy metalowej (miedzioryt) lub kamienia (litografia).

Polska grafika artystyczna XX wieku rozwijała się również w nurcie [awangardowym](#). Inspirowano się osiągnięciami malarstwa abstrakcyjnego, kubizmu, ekspresjonizmu. Ugrupowanie zrzeszające artystów *Bunt*, zdobyło uznanie w środowisku grafiki europejskiej. Idea ich działalności propagowała sprzeciw wobec obowiązujących w sztuce tendencji. Starano się odnaleźć pełnię swobody twórczej, nieskrępowany, ekspresjonistyczny sposób wyrażania emocji. Wśród działaczy powstałej w 1918 roku w Poznaniu grupy możemy wyróżnić Jerzego Hulewicza, Stanisława Kubickiego czy Stefana Szmaja.

Jerzy Hulewicz, „Krzyż”, 1918, linoryt, Muzeum Narodowe w Warszawie, [wikimedia.org](#), Domena publiczna

Stanisław Kubicki, „Wieża Babel”, 1917, linoryt, Muzeum Narodowe w Warszawie, [wikimedia.org](#), Domena publiczna

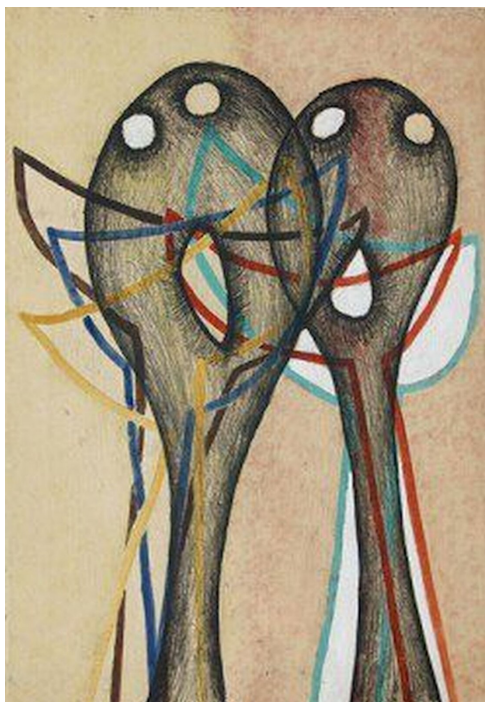
Stefan Szmaj, Autoportret, 1919, linoryt, Muzeum w Bydgoszczy, [muzeum.bydgoszcz.pl](#), CC BY 3.0

Wybitne postacie polskiej sceny artystycznej

Władysław Skoczylas, Pochód zbójników (z Teki zbójnickiej), 1919-1920, Muzeum Narodowe w Warszawie drzeworyt kolorowany, [culture.pl](#), CC BY 3.0

Uznanym artystą grafiką pierwszej połowy XX wieku, jest uważany za twórcę polskiej szkoły drzeworytu, Władysław Skoczylas. Rytm jego pracom nadają charakterystyczne zestawienia czerni z bielą, przypominające ślad grzebienia. Jest to efekt uzyskiwany poprzez odpowiednie ułożenie [dłuta](#), którym ryje się płaszczyznę matrycy.

Wybitną postacią na polskiej scenie artystycznej jest Maria Jarema, która zajmowała się grafiką, malarstwem, rzeźbą, a także teatrem. Ulubiona przez nią technika [monotypii](#) pozwala uzyskać tylko jedną, niepowtarzalną odbitkę.

Maria Jarema, „Kompozycja” z cyklu „Głowy”, 1955, monotypia barwna na papierze, culture.pl, CC BY 3.0

Obraz rysuje się albo maluje farbą olejną na gładkiej i wodoodpornej powierzchni (blacha, szyba, kamień) i, poprzez pocieranie kostką, wałkiem lub łyżką, odbija na papierze. Maria Jarema wykonała swoją pierwszą monotypię w 1951 roku. Powstałe odbitki łączyła z farbą temperową, rysunkiem lub lakierem. Dzisiaj uznawana jest za jedną z najbardziej znaczących polskich artystek XX wieku.

Wśród twórców grafiki polskiej możemy wyróżnić Jana Lenicę, którego prace doceniane są na całym świecie. Uważany jest za jednego z twórców polskiej szkoły plakatu. Plakaty te jeszcze w II połowie XX wieku stanowiły ważny kanał informacyjny.

Jan Lenica, „Wozzeck”, 1964, Museum of Modern Art, culture.pl, CC BY 3.0

Zadania

Ćwiczenie 1

Kiedy powstała grupa artystyczna Bunt?

W II połowie XIX wieku

W II połowie XX wieku

W I połowie XX wieku

Ćwiczenie 2

Kiedy powstała grupa artystyczna *Bunt*?

W I połowie XX wieku

W II połowie XX wieku

W II połowie XIX wieku

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

Ćwiczenie 3

Zdecyduj, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

	Prawda	Fałsz
Monotypia to ogłoszenie umieszczane w miejscach widocznych, powiadamiające o imprezie publicznej.	☐	☐
W 1951 roku Maria Jarema wykonuje pierwszą monotypię, następnie tworzy obszerne cykle graficzne w technikach mieszanych.	☐	☐
W 1918 roku w Szczecinie powstaje grupa grafików pod nazwą <i>Bunt</i> .	☐	☐

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

Ćwiczenie 4

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

Inna wersja zadania

Ćwiczenie 5

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

Inna wersja zadania

Ćwiczenie 6

Które cechy są charakterystyczne dla technik graficznych?

Brak możliwości uzyskania kilku podobnych prac

Multiplikacja, powielanie

Wykonanie matrycy w odpowiednim materiale

Ćwiczenie 7

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

Inna wersja zadania

Ćwiczenie 8

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

Inna wersja zadania

Polecenie 1

Zapoznałeś się z wybranymi przykładami prac grafików XX wieku.

Spróbuj wykonać grafikę dowolną techniką (linoryt, monotypia itp.), która będzie inspirowana twórczością polskiej grupy artystycznej Bunt. Więcej przykładów ich grafik możesz znaleźć w Internecie. W pierwszej kolejności pamiętaj o tym, by wykonać na kartce ołówkiem, flamastrem lub węglem projekt pracy, którą chciałbyś zrealizować. Zwróć uwagę, że powstanie efekt lustrzanego odbicia przy druku. Następnie wykonaj matrycę, dłutem lub kawałkiem nożyka. Możesz, zamiast specjalnej farby drukarskiej, użyć farby wodnej, np. akrylu. Przyłóż papier do matrycy i odciskaj kawałkiem drewnianego klocka lub główką łyżki.

Słownik pojęć

Afisz

ogłoszenie umieszczane w miejscach widocznych, powiadamiające o imprezie publicznej lub mające charakter reklamowy; plakat.

Awangarda

tendencja w sztuce XX wieku, charakteryzująca się sprzeciwem wobec tradycji i powszechnie panującym regułom estetycznym (np. futuryzm, ekspresjonizm, kubizm).

Dłuto

narzędzie zbudowane z ostrza i uchwytu, używane przez grafików do rycia w linoleum.

Monotypia

technika odbijania, która umożliwia stworzenie tylko jednej odbitki graficznej.

Multiplikacja

powielanie, wykonywanie odbitki graficznej.

Źródła:

brainly.pl

encyklopedia.pwn.pl

Galeria dzieł sztuki

Jerzy Hulewicz, „Krzyż”, 1918, linoryt, Muzeum Narodowe w Warszawie, wikimedia.org, Domena publiczna